

Povětrnostní podmínky ve vinařských oblastech ČR v roce 2015

Tak jako každým rokem touto dobou, i letos přinášíme na stránkách Vinařského obzoru **podrobný přehled povětrnostních podmínek v právě uplynulém roce ve vinařských oblastech**. Jelikož nainstalovaných meteorologických stanic ve vinnicích postupně přibývá a dostávají se i do oblastí, kde doposud nebyly, můžeme letos poprvé přinést přehled vývoje povětrnosti nejen ve vinařské oblasti Morava, ale částečně i Čechy, přesněji ve Velkých Žernosekách v litoměřické podoblasti.

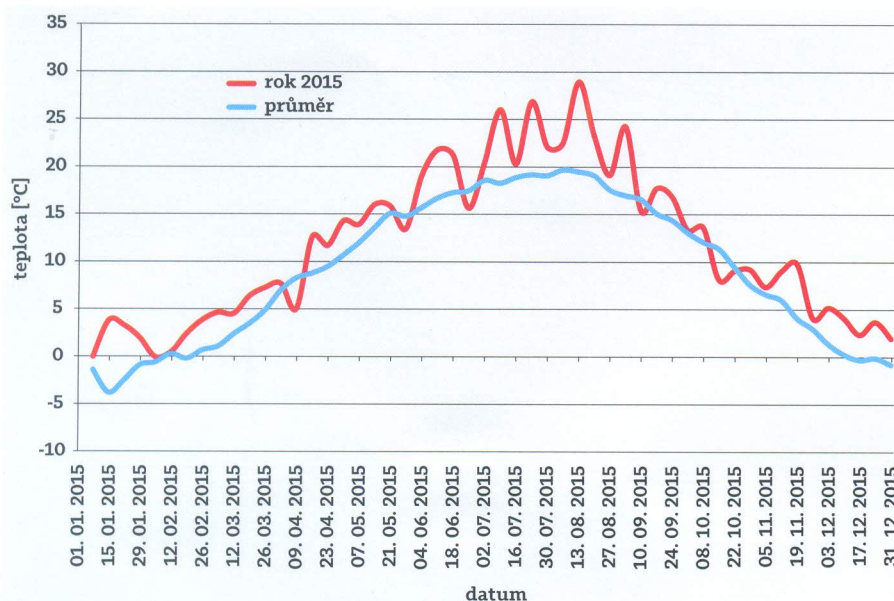
Rok 2015 jako celek můžeme charakterizovat jako teplotně nadnormální a srážkově silně podnormální. Nejvýraznější kladné teplotní odchylky byly zaznamenány především v červenci a v první polovině srpna, přičemž toto období se vyznačovalo i nízkými úhrny srážek. Ačkoliv se uplynulý rok vyznačoval různou kombinací příznivých a nepříznivých povětrnostních vlivů, výsledek vinobraní ukázal, že réva si s nimi dovedla poradit a že ve zvýšené míře se uplatnily především ty příznivé.

Teplotní poměry

V posledních letech bývá již téměř pravidlem, že každý rok lze označit jako

teplotně nadnormální. Toto srovnání je však silně závislé na tom, za jaké období je průměr stanoven. V klimatologii je běžné na doporučení Světové meteorologické organizace používat normály za třicetiletí, počínající rokem 1901. Poslední takto definované třicetiletí vychází na roky 1961–1990, což je s ohledem na klimatické změny již poměrně dávno a za 5 let bude stanoven nový normál. Jestliže za období 1961–1990 vychází pro Lednici průměrná roční teplota 9,2 °C, za posledních 30 let (1986–2015) je to již 10,1 °C. U teplot za vegetační období vychází jejich nárůst ještě větší – z 15,6 na 16,7 °C. Proto se odchylky uváděné v nejrůznějších sdělovacích prostředcích mohou lišit právě v závislosti na tom,

zdali je použit normál (hodnota za přesně definované třicetiletí od roku 1901), anebo dlouhodobý průměr za libovolně stanovené období. Takže oproti normálu 1961–1990 byl loňský rok v Lednici o 2,1 °C teplejší, avšak oproti dlouhodobému průměru to bylo jenom o 1,2 °C. Průměrná roční teplota se pohybovala ve vinařských oblastech v roce 2015 v rozmezí od 10,8 °C (Mělník) do 11,8 °C (Velké Pavlovice). Jak to vypadalo v průběhu roku, lze zjistit z obr. 1. Teplý byl již jeho samotný počátek, pak nastalo mírné ochlazení v prvních dnech dubna a ještě koncem května a června, avšak ve zbývajícím období až do konce roku byly teploty nadnormální. Největší kladné odchylky se vyskytly v červenci a srpnu, kdy se vysoké teploty nad 30, popřípadě až 35 °C vyskytovaly v souvislejších několikadenních intervalech. Velmi dobře je to patrné z obr. 2 pro Velké Bílovice, kde jsou kromě průměrné denní teploty vyznačeny i maximální a minimální teploty. Přestože se teplá období vyskytovala poměrně často, nebyly překročeny v minulosti naměřené nejvyšší teploty – konkrétně ve V. Bílovicích byla naměřena nejvyšší teplota loňského roku dne 12. 8., kdy dosáhla 38,4 °C. I zimní období bylo neobyčejně teplé, a to pokud jde o průměrné teploty, tak i teplotní minima. Pouze v lednu se vyskytlo několik dnů s nejnižšími teplotami pod -6 °C, nejnižší teplota v prosinci se vyskytla až poslední den v roce a pohybovala se ve velmi úzkém rozmezí od -4 °C (Žernoseky, Mělník) do -7 °C (Bzenec). Podmínky pro sběr ledového vína tak v roce 2015 zřejmě vůbec nenastaly. Obdobně

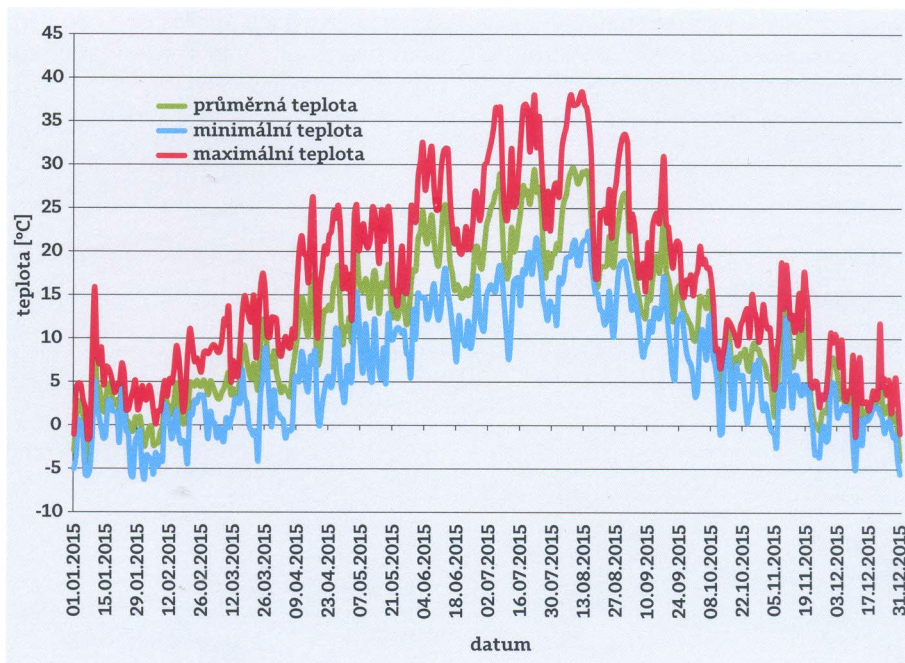

Obr. 1: Porovnání průměrných týdenních teplot a teplot v roce 2015 pro Velké Pavlovice – šlechtitelská stanice

ochlazení až v samém závěru roku jsme mohli sledovat v roce 2014, teploty však tehdy byly nižší a byla to v podstatě jediná příležitost ke sběru ledového vína. Posledním dnem, kdy teplota klesla pod bod mrazu, byl v roce 2015 19. duben, a to shodně jak v Moravské, tak i České vinařské oblasti.

Průměrná teplota za vegetační období dosáhla v Moravské oblasti hodnoty kolem 18 °C. Tato teplota je optimální pro odrůdy typu Merlot a Cabernet Sauvignon a jim podobné. V České oblasti byla teplota za stejné období nižší, kolem 16,5 °C.

Vývoj sum aktivních teplot nad 10 °C (obr. 3) v Lednici ukazuje na trvale vysoké hodnoty této často používané charakteristiky. V posledních 17 letech se maximální hodnoty, jejichž výskyt byl zaznamenán v devíti z nich, pohybovaly v rozmezí 3400–3450 °C. Jsou to hodnoty stanovené za celý rok, v posledních třech letech však došlo k tomu, že teplotní sumy mírně vzrostly ještě i v průběhu listopadu, jak dokládá obr. 4. Na většině vinic však touto dobou již bývá po sklizni, zejména tak tomu určitě bylo v roce 2014, takže reálně

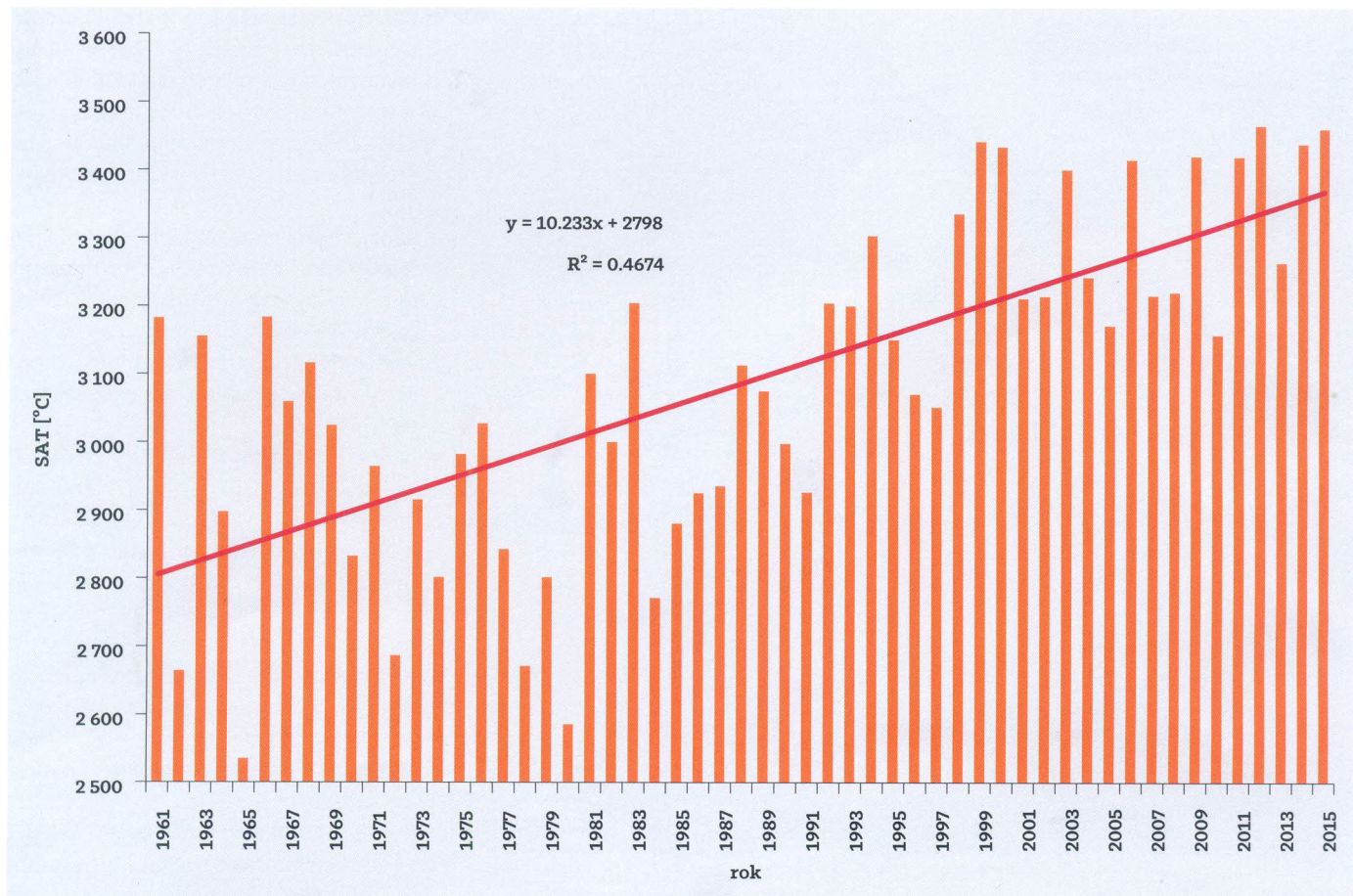

Obr. 2: Průběh teplot vzduchu ve Velkých Bílovicích

dosazená suma teplot přispívající k dozrání hroznů byla o něco nižší.

Z obr. 4 lze vyčíst ještě další zajímavou skutečnost, která odlišovala rok 2015

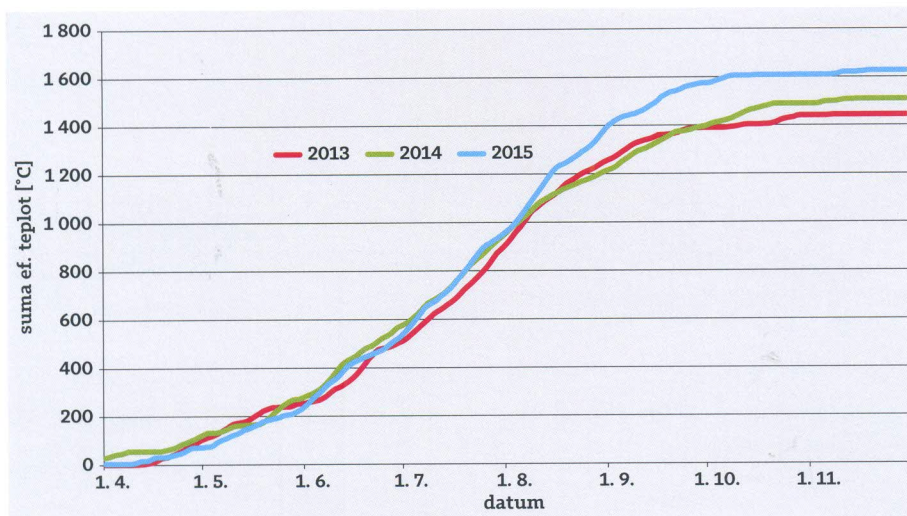
od předcházejících: Díky teplému počasí v průběhu srpna došlo v tomto měsíci k výraznému nárůstu sum, zatímco v letech předcházejících nastalo v srpnu vět-

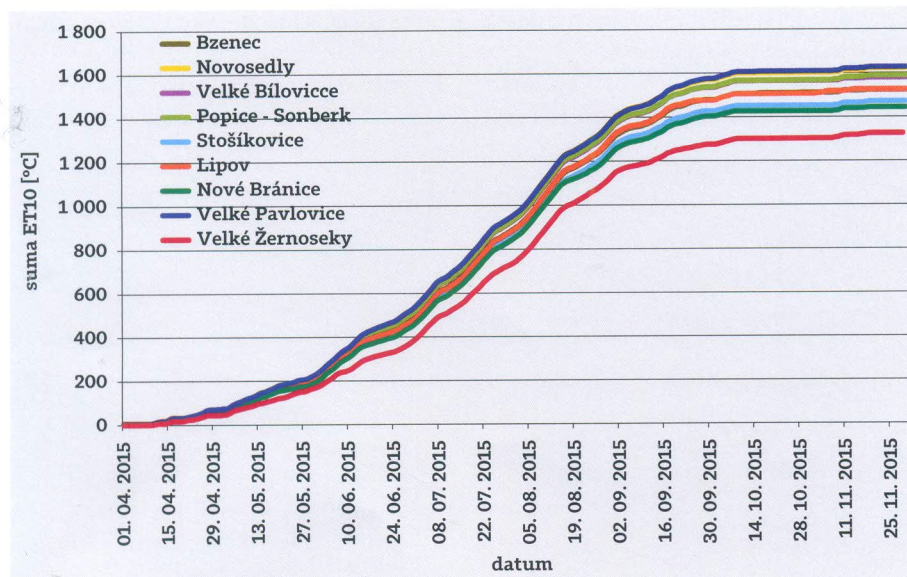
Obr. 3: Sumy aktivních teplot nad 10 °C pro jednotlivé roky k 31. 12.

šinou ochlazení, a nárůst sum teplot nad 10 °C zpomaloval. Přestože se v loňském roce průměrné denní teploty nad 10 °C vy-

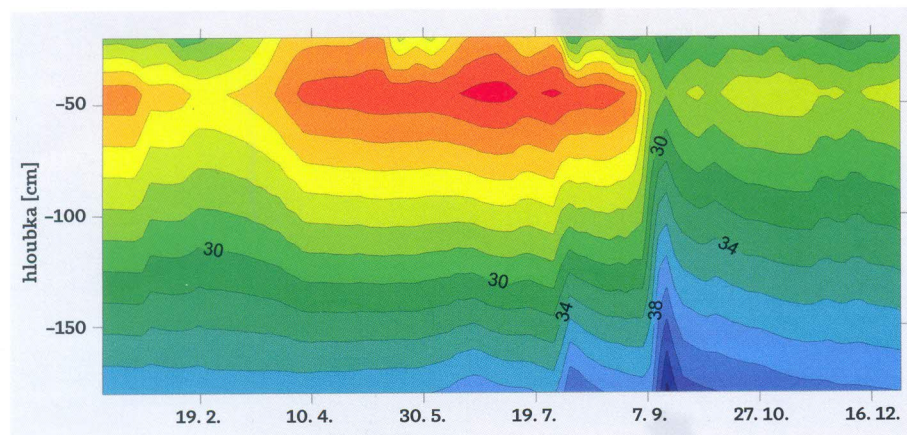
skytly i v listopadu, značná část celoroční sumy byla naakumulována ještě před zahájením vinobraní.

Obr. 4: Porovnání vývoje sum ef. teplot v letech 2013, 2014 a 2015 Velké Pavlovice, šlechtitelská stanice

Obr. 5: Průběh sum efektivních teplot nad 10 °C

Obr. 6a: Průběh vlhkosti půdy v lokalitě Sonberk 2014

Na obr. 5 je provedeno srovnání průběhu sum ef. teplot na jednotlivých viničích v různých vinařských podoblastech. Na většině lokalit se teplota vzduchu dostala nad hranici 10 °C počátkem druhé dekády dubna, a ke konci roku nejvyšší hodnoty dosáhla stanice umístěná v areálu šlechtitelské stanice ve V. Pavlovicích. O něco chladnější byla vinice Sonberku v Popicích, zatímco Stošíkovice a Nové Bránice patřily k těm chladnějším v Moravské oblasti. Žernoseky v České vinařské oblasti měly výslednou sumu ef. teplot na úrovni přibližně 92 % sumy v Nových Bránicích. Obdobně byly lokality „rozvrstveny“ i v roce 2014 a letech minulých, patří to k jejich terroir. Jen pro doplnění – ve Slovenských Šenkvicích v malokarpatské oblasti dosáhla loni tato suma 1543 °C, tedy asi úrovně hodnoty ve V. Bílovicích; ve Strekové v jihoslovenské oblasti to bylo 1746 °C, což je o 7 % více než v naší nejteplejší lokalitě V. Pavlovice.

Vláhové poměry

Pokud jde o dotaci zásob půdní vláhly atmosférickými srážkami, patřil rok 2015 k těm sušším, v nichž se celkové úhrny pohybovaly výrazně pod obvyklými hodnotami. Skutečnost, že se nedostatek srážek zřejmě nijak výrazně nepodepsal na úrodě hroznů, lze vysvětlit následujícím:

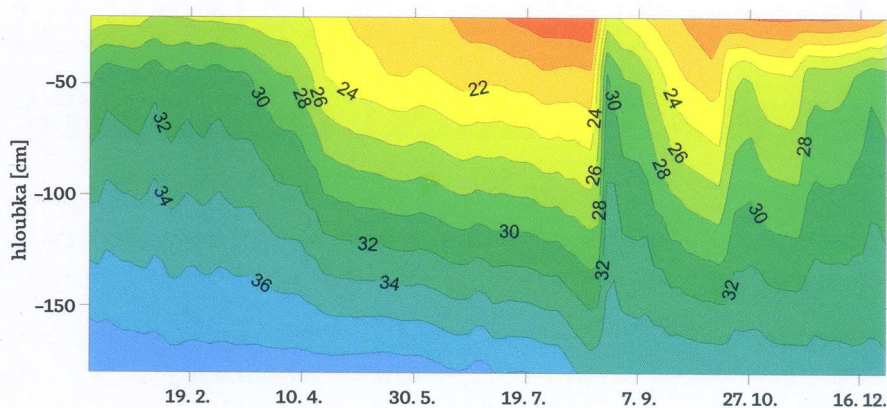
- ▶ konec vegetačního období roku 2014 byl mimořádně vlhký a způsobil pěstitelům révy nemalé problémy, pozitivním rysem však bylo, že se půda nasýtila do větší hloubky a tato vlhkost byla schopna zásobit révu vodou přinejmenším až do jejího kvetení;
- ▶ déle trvající vydatné srážky ve dnech 16.–19. srpna 2015 doplnily vláhu alespoň ve svrchních vrstvách půdy a umožnily révě čerpat vláhu z těchto horizontů v období nalévání a zrání hroznů.

Tyto poznatky můžeme dokumentovat na obrázcích 6a a 6b, na nichž jsou vyznačeny vlhkosti půdy v Popicích v letech 2014 a 2015. Jejich srovnáním je možno dojít k závěru, že v roce 2014 byly půdní vlhkosti v hloubce přibližně do 1 m v jarním a částečně i letním období dokonce nižší než v roce 2015. Ke zvýšení vlhkostí došlo až od srpna 2014

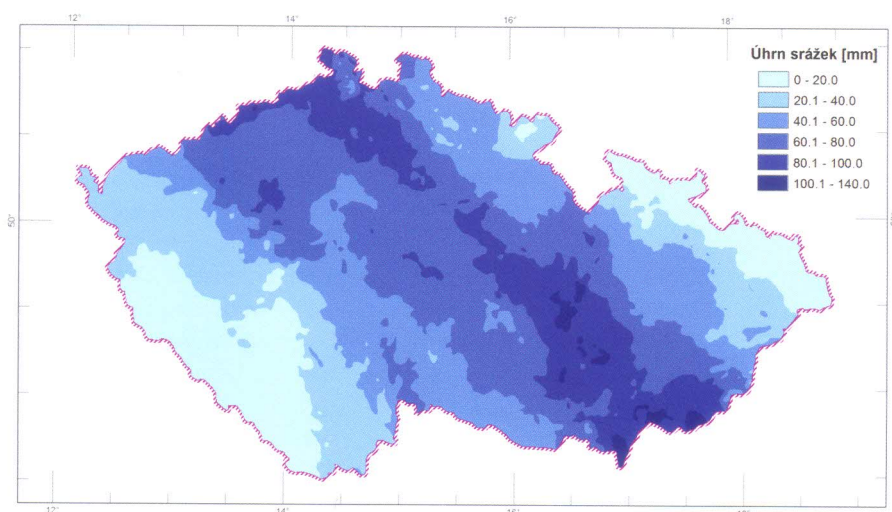
a tato vláha se v půdě udržela až do června následujícího roku. Proto i přes nízké srážkové úhrny v tomto období mohlo kvetení proběhnout za optimálních podmínek. Z obr. 6b lze vyčíst, že nízké půdní vlhkosti se vyskytovaly především ve svrchních vrstvách půdy, zatímco nižší horizonty ještě měly dostatečnou zásobu z předchozího roku.

Střetávání vzduchových hmot nad naším územím za příhodných podmínek může vytvářet situace, při nichž srážkové pásmo setrvává delší dobu na stejném místě. Většinou na takových zvláště frontálních rozhraních vznikají povodně, jak jsme toho byli svědky např. v letech 1997, 2002 apod., avšak v loňském roce podobné pásmo přineslo tolik potřebnou vláhu nejen pro vinice. Na obr. 7 jsou zachyceny úhrny srážek ve dnech 16.–19. 8. 2015. Pásmo s nejvyššími úhrny srážek se táhlo v podstatě od Lanžhota až po Ústí nad Labem, z vinařských podoblastí na tom byla o něco hůře znojemská a částečně i mikulovská. Blahodárnost těchto srážek se na obr. 6b projevila výrazným zvýšením vlhkosti půdy v celém sledovaném profilu a přerušením suchého období, díky čemuž mohla réva využít potenciál povětrnostních podmínek celého roku. Porovnáním obr. 6a a 6b lze dojít k závěru, že z hlediska vývoje půdních vlhkostí byl rok 2014 méně příznivý než ten loňský. Tím se nabízí poněkud paradoxní a kacířská myšlenka, že kdyby v roce 2014 hrozny před sklizní neshnily, byla by úroda limitována nedostatkem srážek v průběhu předchozí vegetace.

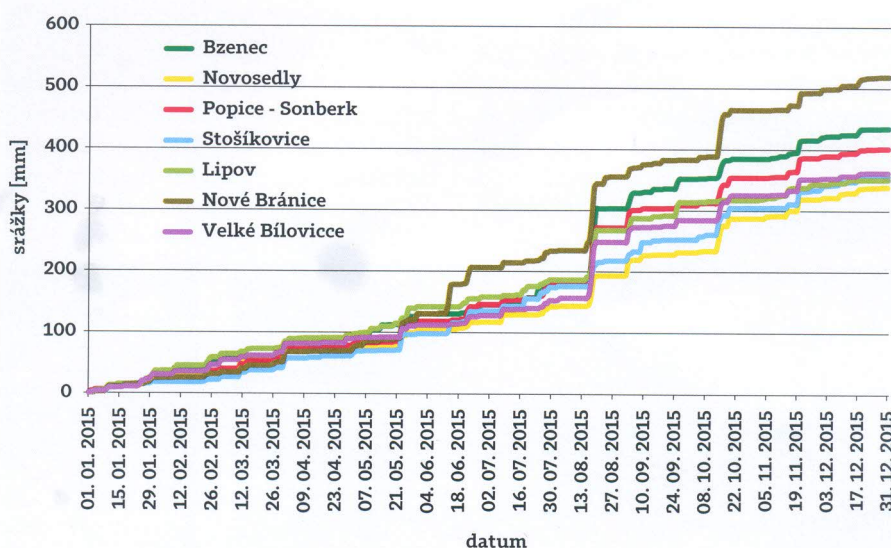
Pokud jde o skutečné úhrny srážek ve vinařské oblasti Morava, je jejich průběh a konečný stav zaznamenán na obr. 8. Všechny křivky mají téměř shodný průběh – výjimku tvoří Nové Bránice, kde se vyskytly v polovině června větší srážky než na zbývajících stanicích. Z křivek je patrné, že ještě v lednu až březnu srážek přibývalo celkem rovnoměrně, v dubnu a květnu se jejich nárůst téměř zastavil, podnormální úhrny byly zaznamenány i v červnu a červenci. V srpnu došlo ke skokovému nárůstu celkových úhrnů srážek v důsledku již popsané situace, stejně tak i v polovině října a ve třetí dekádě listopadu. Díky tomu dosahují podzimní měsíce úhrnů srážek odpovídajících v podstatě průměrným hodnotám. Jak je však vidět na obr. 6a, jejich zasakování

Obr. 6b: Průběh vlhkosti půdy v lokalitě Sonberk 2014

Obr. 7 Úhrny srážek ve dnech 16.–19. 8. 2015 (podle ČHMÚ)

Obr. 8: Kumulativní úhrny srážek v některých vinohradech v roce 2015

do půdního profilu se děje velmi pozvolna a nejsou ještě nasyceny ani svrchní vrstvy půdy. Je to mj. i důsledek velmi

teplého podzimu, kdy se většina těchto srážek zase spotřebovala na evapotranspiraci. ■